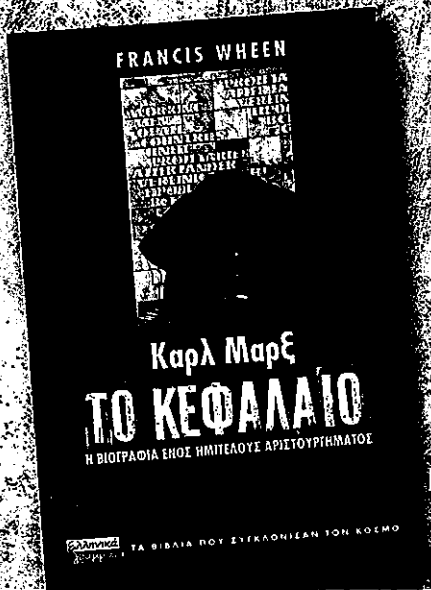

Με δεδομένο πως είχε μόλις αποτραπεί ένας άνισος και παρατεταμένος εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των στοιχείων της παλιάς τάξης, που είχαν περιπέσει σε ανυποληψία, και της Αριστεράς, προέκυψε (όπως ήταν φυσικό) η αυξανόμενη πιθανότητα, στο τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και στην αμέσως επόμενη περίοδο, να αναγκαστούν τα τέως μέλη του ΕΛΑΣ υπό την πίεση των διωγμών να υπερασπίσουν τους εαυτούς τους. Το ότι η Βρετανία θα παρενέβαινε μετά για να αποτρέψει τον επικείμενο θρίαμβο της Αριστεράς, διεθνοποιώντας έτσι τις πολιτικές και στρατιωτικές συνέπειες των ανοησιών της παραδοσιακής ελληνικής τάξης, έμοιαζε προαποφασισμένο. Εξαιτίας της διαφθοράς, του ιλιγγιώδους πληθωρισμού και της διαλυμένης οικονομίας, το αδιέξοδο της Βρετανίας ήταν εμφανές: οι προστατευόμενοι της δεν ήταν σε θέση να δημιουργήσουν μια σταθερή οικονομική και πολιτική τάξη. Έτσι σχεδίαζε να διατηρήσει δύο στρατιωτικές μονάδες στην Ελλάδα μέχρι τις εκλογές και το δημοψήφισμα – δρομολογώντας κατ' αυτόν τον τρόπο μια πολύ μεγαλύτερη και μακροχρόνια εξωτερική επέμβαση στα ζητήματα της χώρας.

FRANCIS WHEEN

Καρλ Μαρξ

ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

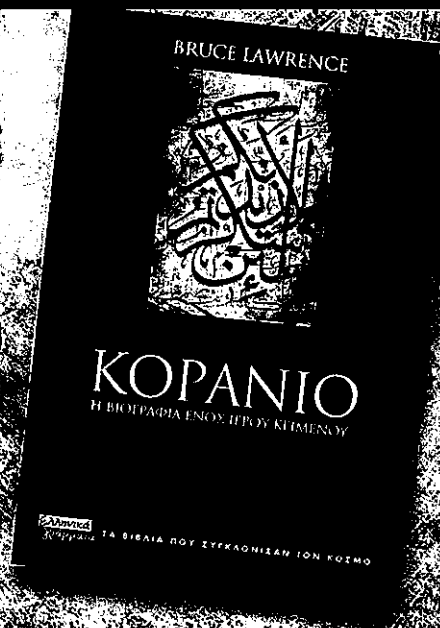
Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΝΟΣ ΗΜΙΤΕΛΟΥΣ ΑΡΙΣΤΟΥΡΗΜΑΤΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

BRUCE LAWRENCE

ΚΟΡΑΝΙΟ

Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΝΟΣ ΗΡΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

«Μία σειρά από μικρές βιογραφίες των δεκα σημαντικότερων βιβλίων στην παγκόσμια ιστορία, γραμμένες από τους πλέον ειδικούς μελετητές.

«Μία φρέσκια, έξοχη ιδέα»

The Times

Ελληνικά
Γράμματα

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΑ

1946 60 χρόνια από το
«Σιδηρούν Παραπέτασμα»

Η διαμάχη για το «Σιδηρούν Παραπέτασμα»

των ΟΥΪΝΣΤΟΝ ΤΣΩΡΤΣΙΑ και ΙΩΣΗΦ ΣΤΑΛΙΝ

Τα μέσα επίτευξης της ειρήνης*

του ΟΥΪΝΣΤΟΝ ΤΣΩΡΤΣΙΑ

Πρόεδρε Μακλούερ, κυρίες και κύριοι,
κύριε πρόεδρε των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής

Είμαι πράγματι χαρούμενος που βρίσκομαι στο Κολέγιο Ουέστμινστερ αυτό το απόγευμα και με κολακεύει το ότι παραλαμβάνω τιμητική διάκριση από ένα ίδρυμα τέτοιας απaráμιλλης φήμης. Το όνομα «Ουέστμινστερ» με τον ένα ή τον άλλο τρόπο μου ακούγεται οικείο. Νιώθω σαν να το έχω ακούσει στο παρελθόν. Πράγματι, τώρα που το σκέφτομαι, ήταν στο Ουέστμινστερ¹ που έλαβα ένα μεγάλο μέρος της παιδείας μου στην πολιτική, τη διαλεκτική, τη ρητορική και σε κανά δυο άλλα πράγματα. Στην πραγματικότητα, και εσείς και εγώ λάβαμε την παιδεία μας στα ίδια, παρεμφερή ή τουλάχιστον συγγενή ιδρύματα.

Είναι τιμή μου επίσης, κυρίες και κύριοι, ίσως σχεδόν μοναδική στα χρονικά, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών να προλογίζει στο ακαδημαϊκό ακροατήριο έναν ιδιώτη επισκέπτη. Παρά το βεβαρυμένο από τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις πρόγραμμά του –τις οποίες δεν αποζήτησε αλλά ούτε πα-

* Winston Churchill, «Sins of Peace», www.winstonchurchill.org, 5 Μαρτίου 1946. Μετάφραση: Κωνσταντίνος Φασούλης.

Ο Ουίνστον Τσώρτσιλ εκφώνησε αυτόν το λόγο, γνωστό και ως ο «λόγος του Σιδηρού Παραπέτασμα», στο Κολέγιο Ουέστμινστερ, στο Φούλτον του Μιζούρι, στις 5 Μαρτίου 1946.

1. Ο Τσώρτσιλ εννοεί εδώ την έδρα της βρετανικής κυβέρνησης. (Σ.π.Ε.)

ραμέλησε-, ο πρόεδρος ταξίδεψε χίλια μίλια για να προσδώσει λαμπρότητα και σπουδαιότητα στη συνάντησή μας εδώ, σήμερα, και για να μου δώσει την ευκαιρία να απευθυνθώ όχι μόνο σε αυτό το συγγενές έθνος, αλλά και στους συμπατριώτες μου πέρα από τον ωκεανό, και πιθανόν και σε άλλες χώρες. Ο πρόεδρος σας είπε ότι επιθυμία του είναι, όπως -είμαι σίγουρος- και δική σας, να δώσω εντελώς ελεύθερα τη συμβουλή μου, με παρρησία και πίστη, σε αυτούς τους χαλεπούς και ταραγμένους καιρούς. Θα επωφεληθώ σίγουρα αυτής της ελευθερίας, το νιώθω άλλωστε απόλυτα σωστό, διότι οποιαδήποτε προσωπική φιλοδοξία είχα στα νιάτα μου έχει πραγματοποιηθεί πέρα από τα πιο τρελά όνειρά μου. Παρ' όλα αυτά, επιτρέψτε μου να ξεκαθαρίσω ότι δεν βρίσκομαι σε επίσημη αποστολή ούτε έχω κάποιο επίσημο αξίωμα, και ότι μιλώ εκ μέρους του εαυτού μου αποκλειστικά. Δεν υπάρχει τίποτε πέρα από αυτό που βλέπετε.

Μπορώ, συνεπώς, με την εμπειρία μιας ζωής, να φέρω στο νου μου τα προβλήματα που μας ταλαιπωρούν την επαύριο της απόλυτης νίκης μας στον πόλεμο και να προσπαθήσω να εξασφαλίσω με όσες δυνάμεις έχω ότι αυτό που κερδήθηκε με τόση θυσία και πόνο θα διατηρηθεί για τη μελλοντική δόξα και ασφάλεια της ανθρωπότητας.

Κυρίες και κύριοι, οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται αυτή τη στιγμή στον κολοφώνα της παγκόσμιας ισχύος. Είναι μια σημαντική στιγμή για την αμερικανική δημοκρατία. Γιατί μαζί με την υπερέχουσα δύναμη έρχεται και η τρομερή ευθύνη απέναντι στο μέλλον. Αν κοιτάξετε γύρω σας, δεν θα νιώσετε μόνο το αίσθημα ότι επιτελέσατε το καθήκον σας αλλά και την αγωνία μην τυχόν φανείτε κατώτεροι των περιστάσεων. Η ευκαιρία βρίσκεται εδώ και τώρα, καθαρή και ξάστερη για τις χώρες μας. Το να την αρνηθούμε, να την αγνοήσουμε ή να τη χαράξουμε θα μας επιφέρει τον ψόγο του μέλλοντος. Η σταθερότητα του μυαλού, η εμμονή στο σκοπό και η ύψιστη απλότητα της απόφασης πρέπει να κυβερνούν και να καθοδηγούν τη συμπεριφορά των αγγλόφωνων λαών την εποχή της ειρήνης, όπως έκαναν και τον καιρό του πολέμου. Είμαστε υποχρεωμένοι, και πιστεύω ότι οφείλουμε, να αποδειχθούμε αντάξιοι αυτών των μεγάλων απαιτήσεων.

Πρόεδρε Μακλούερ, όταν οι Αμερικανοί στρατιωτικοί προσεγγίζουν μια σοβαρή κατάσταση συνηθίζουν να τιτλοφορούν τις οδηγίες τους «γενικές αρχές στρατηγικής». Υπάρχει σοφία σε αυτή την κίνηση, αφού οδηγεί στην καθαρότητα του νου. Ποια είναι λοιπόν η γενική αρχή στρατηγικής την οποία πρέπει να χαράξουμε σήμερα; Δεν είναι τίποτε λιγότερο από την ασφάλεια και την ευημερία, από την ελευθερία και την πρόοδο κάθε σπιτικού και οικογένειας, κάθε άνδρα και γυναίκας, κάθε χώρας. Κι εδώ αναφέρομαι κυρίως στα μυριάδες αγροτόσπιτα και εργατόσπιτα όπου ο μεροκαματιάρης εργάτης παλεύει, εν μέσω ατυχημάτων και των δυσκολιών της ζωής, να προφυλάξει τη γυναίκα

του και τα παιδιά του από τις στερήσεις και να αναθρέψει την οικογένεια με φόβο Κυρίου, ή με τις ηθικές επιταγές που παίζουν κι αυτές κυρίαρχο ρόλο.

Για να είναι ασφαλή αυτά τα αμέτρητα σπιτικά, πρέπει να προφυλαχτούν από δύο κάτιστα αρπακτικά, τον πόλεμο και την τυραννία. Όλοι γνωρίζουμε την τρομερή αναστάτωση στην οποία βυθίζεται μια κανονική οικογένεια όταν η κατάρα του πολέμου πέφτει πάνω σε αυτόν που κερδίζει τον επιούσιο και σε αυτούς για τους οποίους δουλεύει και μοχθεί. Το άθλιο ερείπιο της Ευρώπης, με τις χαμένες δόξες της, και μεγάλου μέρους της Ασίας μας κοιτά κατάματα. Όταν τα σχέδια διεστραμμένων ανθρώπων ή η επιθετική μανία δυνατών κρατών διαλύουν τον καμβά της πολιτισμένης κοινωνίας σε μεγάλη έκταση, ο ταπεινός λαός αντιμετωπίζει δυσκολίες υπεράνω των δυνάμεών του. Γι' αυτούς όλα έχουν διαστρεβλωθεί, όλα είναι κατεστραμμένα, κονιορτοποιημένα.

Καθώς στέκομαι εδώ αυτό το ήσυχο απόγευμα, μου προκαλεί ρίγος η εικόνα των εκατομμυρίων ανθρώπων που υποφέρουν τώρα ή θα υποφέρουν στο προσεχές μέλλον, όταν λιμός ενσκήψει στη γη. Ο αποκαλούμενος «ανυπολόγιστος ανθρώπινος πόνος» είναι αμέτρητος. Υπέρτατο καθήκον μας είναι να προφυλάξουμε τα σπιτικά των απλών ανθρώπων από τη φρίκη και τη μιζέρια ενός ακόμα πολέμου. Όλοι είμαστε σύμφωνοι επ' αυτού.

Οι συνάδελφοί μας Αμερικανοί στρατιωτικοί, αφού δηλώσουν τις «γενικές αρχές στρατηγικής» τους και αφού υπολογίσουν τους διαθέσιμους πόρους, προχωρούν πάντα στο επόμενο βήμα – τη μέθοδο δηλαδή. Κι εδώ ξανά υπάρχει ευρεία συναίνεση. Έχει ήδη ιδρυθεί ένας παγκόσμιος οργανισμός με κύριο σκοπό την αποτροπή του πολέμου. Ο ΟΗΕ, διάδοχος της Κοινωνίας των Εθνών, με την αποφασιστικής σημασίας προσχώρηση των Ηνωμένων Πολιτειών και ό,τι αυτή σημαίνει, λειτουργεί ήδη. Οφείλουμε να εξασφαλίσουμε ότι λειτουργεί παραγωγικά, ότι αποτελεί μια πραγματικότητα κι όχι μια απάτη, ότι είναι μια δύναμη δράσης κι όχι λόγια του αέρα, ότι πρόκειται για έναν πραγματικό ναό της ειρήνης, όπου κάποια μέρα θα μπορούν να εναποθεθούν οι ασπίδες πολλών εθνών, κι όχι για ένα απλό πιλοτήριο στον Πύργο της Βαβέλ. Πριν όμως πετάξουμε τους εθνικούς εξοπλισμούς που εξασφαλίζουν σε στερήρη βάση την αυτοσυντήρηση, πρέπει να σιγουρευτούμε ότι ο ναός μας δεν έχει χτιστεί σε κινούμενη άμμο ή τέλμα, αλλά σε βράχο. Όποιος έχει ανοιχτά τα μάτια του μπορεί να δει ότι η πορεία μας δεν θα είναι μόνο δύσκολη αλλά και μακρά. Αν όμως επιμείνουμε μαζί, όπως κάναμε στους δύο παγκόσμιους πολέμους –δυστυχώς όχι και στο μεσοδιάστημα–, δεν έχω αμφιβολία ότι εντέλει θα πετύχουμε τον κοινό μας σκοπό.

Έχω ωστόσο να κάνω μια συγκεκριμένη και πρακτική πρόταση για δράση. Μπορεί να υπάρχουν δικαστήρια και δικαστές, αλλά δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς σερίφηδες και αστυνομικούς. Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών πρέπει να αρχίσει αμέσως να εφοδιάζεται με μια διεθνή ένοπλη δύ-

ναμη. Σε ένα τέτοιο θέμα μπορούμε να προχωράμε βήμα βήμα μόνο, αλλά πρέπει να ξεκινήσουμε τώρα. Προτείνω να ζητηθεί από κάθε δύναμη και κράτος να θέσουν έναν συγκεκριμένο αριθμό μοιρών στην υπηρεσία του παγκόσμιου οργανισμού. Αυτές οι μοίρες θα εκπαιδεύονται και θα προετοιμάζονται στην πατρίδα τους, αλλά θα μετακινούνται εκ περιτροπής από τη μια χώρα στην άλλη. Θα φορούν τις στολές της πατρίδας τους αλλά με διαφορετικά διακριτικά. Δεν θα απαιτείται να δρουν κατά του έθνους τους, αλλά σε όλα τα υπόλοιπα ζητήματα θα κατευθύνονται από τον παγκόσμιο οργανισμό. Αυτό μπορεί να ξεκινήσει σε μικρή κλίμακα και να ενταθεί καθώς αυξάνεται η εμπιστοσύνη. Ευχόμουν να το δω να συμβαίνει μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και πιστεύω θερμά ότι μπορεί να γίνει πάραυτα.

Παρ' όλα αυτά, κυρίες και κύριοι, θα ήταν λάθος και απροσεξία να εμπιστευτούμε την απόρρητη γνώση ή εμπειρία της ατομικής βόμβας, την οποία μοιράζονται σήμερα οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Μεγάλη Βρετανία και ο Καναδάς, στον παγκόσμιο οργανισμό ενόσω ακόμα βρίσκεται σε νηπιακή ηλικία. Θα ήταν εγκληματική παράνοια να την αφήσουμε ανεξέλεγκτη, σε έναν ακόμα ανάστατο και διασπασμένο κόσμο. Καμιά χώρα δεν κοιμήθηκε λιγότερο ήσυχη επειδή αυτή η γνώση, η μέθοδος και οι πρώτες ύλες που απαιτεί βρίσκονται τώρα κυρίως σε αμερικανικά χέρια. Δεν πιστεύω ότι θα κοιμόμασταν όλοι το ίδιο ήσυχοι στην περίπτωση που τα πράγματα ήταν αντίστροφα και κάποιο κομμουνιστικό ή νεοφασιστικό κράτος μονοπωλούσε προς στιγμήν αυτά τα φοβερά και τρομερά όπλα. Ο φόβος που προξενούν και μόνο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί εύκολα για την επιβολή ολοκληρωτικών καθεστώτων επί του ελεύθερου δημοκρατικού κόσμου – και φανταζόμαστε τις τρομακτικές συνέπειες. Ήταν θέλημα Θεού να μην συμβεί αυτό, και τουλάχιστον μπορούμε να πάρουμε μια ανάσα και να συμμαζέψουμε το παγκόσμιο σπιτικό μας πριν χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε αυτόν τον κίνδυνο: Ακόμα και τότε, αν έχουμε καταβάλει κάθε προσπάθεια, θα εξακολουθήσουμε να είμαστε υπέρμετρα ανώτεροι ώστε να μπορούμε να ανασχέσουμε αποτελεσματικά τη χρησιμοποίησή τους, ή την επίσημη αυτής της απειλής, από άλλους. Εντέλει, όταν η ουσιώδης αδελφοσύνη των ανθρώπων πράγματι ενσαρκωθεί και βρει την έκφρασή της σε έναν παγκόσμιο οργανισμό εξοπλισμένο με όλες τις απαραίτητες πρακτικές ασφαλιστικές δικλείδες που θα τον κάνουν αποτελεσματικό, τότε θα του εμπιστευτούμε φυσικά αυτή τη δύναμη.

Τώρα έρχομαι στο δεύτερο από τα δύο αρπακτικά, στον δεύτερο κίνδυνο που απειλεί τα αγροτόσπιτα και τον απλό κόσμο – την τυραννία. Δεν μπορούμε να εθελουφλούμε απέναντι στο γεγονός ότι οι ελευθερίες που απολαμβάνουν οι πολίτες απ' άκρη σ' άκρη των Ηνωμένων Πολιτειών και απ' άκρη σ' άκρη της Βρετανικής Αυτοκρατορίας δεν υπάρχουν σε σημαντικό αριθμό κρατών, μερικά από τα οποία είναι εξαιρετικά ισχυρά. Σε αυτά τα κράτη ο

έλεγχος επιβάλλεται επί των απλών ανθρώπων με διαφόρων ειδών ολοκληρωτικά αστυνομικά καθεστώτα, σε βαθμό τρομακτικό και αντίθετα σε κάθε αρχή δημοκρατίας. Η κρατική εξουσία ασκείται χωρίς περιορισμό είτε από δικτάτορες είτε από μικρές ολιγαρχίες, που κυβερνούν μέσω ενός προνομιούχου κόμματος και μιας πολιτικής αστυνομίας. Αυτούς τους καιρούς που οι δυσκολίες είναι αμέτρητες, δεν είναι καθήκον μας να επέμβουμε στις εσωτερικές υποθέσεις χωρών που δεν κατακτήσαμε στον πόλεμο. Δεν πρέπει ποτέ όμως να πάψουμε να διακηρύσσουμε άφοβα τις μεγάλες αρχές της ελευθερίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι οποίες αποτελούν την κοινή κληρονομιά του αγγλόφωνου κόσμου και οι οποίες, διαμέσου της Μάγκνα Κάρτα, της Διακήρυξης Δικαιωμάτων, του Χάμπεας Κόρπους, των ορκωτών δικαστηρίων και του αγγλικού κοινοδικαίου, βρίσκουν την πιο διάσημη έκφρασή τους στην αμερικανική Διακήρυξη Ανεξαρτησίας.

Όλα αυτά σημαίνουν ότι ο λαός οποιασδήποτε χώρας έχει το δικαίωμα και πρέπει να έχει τη δύναμη, με συντεταγμένη δράση, με ελεύθερες ανόθευτες εκλογές, με μυστική ψήφο, να επιλέγει ή να μεταβάλλει το χαρακτήρα ή τη μορφή της κυβέρνησης υπό την οποία διάγει· σημαίνουν ότι πρέπει να βασιλεύει η ελευθερία του λόγου και της σκέψης· ότι δικαστήρια, ανεξάρτητα από την εκτελεστική εξουσία, ανεπηρέαστα από κάθε κόμμα, απονέμουν δικαιοσύνη βάσει νόμων που έχουν λάβει την ευρεία συναίνεση μεγάλης πλειοψηφίας ή που έχουν καθαγιαστεί από το χρόνο και το έθιμο. Ίδου οι τίτλοι κυριότητας της ελευθερίας που πρέπει να διέπει κάθε αγροτόσπιτο. Ίδου το μήνυμα του βρετανικού και του αμερικανικού λαού στην ανθρωπότητα. Ας κηρύξουμε αυτό που πιστεύουμε – ας πιστέψουμε αυτό που κηρύσσουμε.

Αν και έχω ήδη αναφέρει τους δύο μεγάλους κινδύνους που απειλούν τις εστίες των ανθρώπων, τον πόλεμο και την τυραννία, δεν μίλησα για την ανέχεια και τη στέρηση, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν το κυρίως μαρτύριο. Αν όμως απομακρυνθούν οι κίνδυνοι του πολέμου και της τυραννίας, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μες στα επόμενα χρόνια, τουλάχιστον μες στις επόμενες δεκαετίες, η επιστήμη και η συνεργασία θα φέρουν στον νεοφώτιστο κόσμο –ο οποίος μόλις θα έχει αποφοιτήσει από το σχολείο του πολέμου– μια τέτοια αύξηση της υλικής ευμάρειας που όμοιά της δεν έχει υπάρξει στην ανθρώπινη ιστορία.

Τώρα, αυτήν τη θλιβερή και αγωνιώδη στιγμή, μας μαστίζουν η πείνα και η ένδεια, τα επακόλουθα του εξαίρετου αγώνα μας· αυτά θα περάσουν όμως, ίσως μάλιστα γρήγορα, και δεν υπάρχει κανένας λόγος, πέρα από την ανθρώπινη παράνοια και το υπάνθρωπο έγκλημα, να αποκλεισθούν τα έθνη από τον εορτασμό και την απόλαυση της εποχής της αφθονίας. Έχω συχνά χρησιμοποιήσει λόγια που έμαθα πενήντα χρόνια πριν από ένα μεγάλο Ιρλανδο-αμερικανό ρήτορα και φίλο μου, τον κύριο Μπερκ Κόκραν (Bourke Cockran):

«Αρκούν για όλους. Η γη είναι γενναιόδωρη μάνα· θα προσφέρει άφθονη τροφή σε όλα τα παιδιά της αν αυτά δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να καλλιεργούν το χώμα της εν δικαιοσύνη και ειρήνη». Μέχρι στιγμής αισθάνομαι ότι συμφωνούμε απόλυτα.

Τώρα, ενώ ακόμα αναζητούμε τη μέθοδο –το πώς θα πραγματοποιήσουμε τη γενική αρχή της στρατηγικής μας– φτάνω στο προκείμενο, σε αυτό που ταξίδεψα μέχρις εδώ για να πω. Ούτε η σίγουρη αποτροπή του πολέμου ούτε η συνεχής ανάδυση διεθνών οργανισμών θα επιτευχθούν χωρίς την αδελφοποίηση των αγγλόφωνων λαών, όπως την έχω ονομάσει. Αυτό σημαίνει μια ειδική σχέση μεταξύ της Βρετανικής Κοινοπολιτείας και Αυτοκρατορίας αφενός και των Ηνωμένων Πολιτειών αφετέρου. Κυρίες και κύριοι, δεν είναι καιρός για γενικολογίες και γι' αυτό θα προσπαθήσω να είμαι ακριβής. Η αδελφοποίηση απαιτεί όχι μόνο την ολοένα και μεγαλύτερη φιλία και αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των δύο αχανών αλλά και συγγενών κοινωνικών μας συστημάτων, αλλά και τη συνέχιση των στενών σχέσεων μεταξύ των στρατιωτικών μας συμβούλων, η οποία θα καταλήξει στην κοινή μελέτη πιθανών κινδύνων, στη χρήση παρόμοιων όπλων και εγχειριδίων και στην ανταλλαγή δασκάλων και μαθητών στις στρατιωτικές σχολές. Οφείλει να συμβαδίζει με τη συνέχιση της λειτουργίας των υπαρχουσών εγκαταστάσεων αμοιβαίας ασφάλειας, επιτρέποντας την από κοινού χρήση όλων των ναυτικών και αεροπορικών βάσεων που κατέχουν αμφότερες οι χώρες σε όλο τον κόσμο. Αυτό πιθανόν να διπλασιάσει την κινητικότητα του αμερικανικού ναυτικού και της αμερικανικής αεροπορίας. Σίγουρα θα επέκτεινε σημαντικά την κινητικότητα των δυνάμεων της Βρετανικής Αυτοκρατορίας και θα μπορούσε κάλλιστα να καταλήξει, όταν ο κόσμος ηρεμήσει, σε σημαντική χρηματική εξοικονόμηση. Ήδη εκμεταλλευόμαστε από κοινού μεγάλο αριθμό νησιών· στο προσεχές μέλλον μπορεί να ανατεθούν περισσότερα στην κοινή μας επίβλεψη.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ήδη υπογράψει μόνιμη συμφωνία άμυνας με την Κτήση του Καναδά, η οποία είναι τόσο αφοσιωμένα προσκολλημένη στη Βρετανική Κοινοπολιτεία και Αυτοκρατορία.² Η συμφωνία είναι περισσότερο αποτελεσματική από πολλές άλλες που συνήφθησαν υπό το καθεστώς επίσημων συμμαχιών. Αυτή η αρχή πρέπει να επεκταθεί σε όλα τα έθνη της Βρετανικής Κοινοπολιτείας εν πλήρει αμοιβαιότητα. Έτσι και μόνο έτσι θα έχουμε εξασφαλίσει, οτιδήποτε κι αν συμβεί, εμάς τους ίδιους και θα είμαστε ικανοί να εργαστούμε μαζί για τους υψηλούς και απλούς σκοπούς που μας είναι προσφιλείς και δεν προμηνύουν κακό για κανέναν. Μπορεί εντέλει να έρθει –αισθάνομαι ότι στο τέλος θα έρθει– ο καιρός για μια κοινή υπηκοότητα, αλλά

2. Το επίσημο όνομα του Καναδά μέχρι τη δεκαετία του 1950. (Σ.τ.Μ.)

αυτό ας το αφήσουμε στη μοίρα, την οποία πολλοί από μας ήδη βλέπουν καθαρά να μας τείνει το χέρι.

Υπάρχει ωστόσο ένα πολύ σημαντικό ερώτημα που πρέπει να θέσουμε στον εαυτό μας. Μήπως μια ειδική σχέση μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Βρετανικής Κοινοπολιτείας είναι ασύμβατη με την υπεράνω αυτής οφειλή πίστης στον παγκόσμιο οργανισμό; Σε αυτό απαντώ ότι, αντίθετα, είναι πιθανόν ο μόνος τρόπος μέσω του οποίου ο οργανισμός θα μπορέσει να ορθώσει πλήρως το ανάστημά του και να αποκτήσει πλήρη ισχύ. Ήδη υπάρχουν οι ειδικές σχέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών με τον Καναδά τις οποίες μόλις ανέφερα, και υπάρχουν και οι σχέσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και των νοτιοαμερικανικών δημοκρατιών. Εμείς οι Βρετανοί έχουμε επίσης την εικασαετή συνθήκη συνεργασίας και αμοιβαίας βοήθειας με τη σοβιετική Ρωσία. Συμφωνώ με τον κύριο Μπέβιν, τον υπουργό Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας, ότι μπορεί να εξελιχθεί σε μια πενηνταετή συνθήκη, όσον αφορά τη δική μας πλευρά. Δεν σκοπεύουμε σε τίποτε άλλο παρά σε αμοιβαία συνδρομή και συνεργασία με τη Ρωσία. Οι Βρετανοί έχουν συμμαχία με την Πορτογαλία αδιάλειπτα από το 1384, η οποία απέδωσε σε κρίσιμες στιγμές κατά τον πρόσφατο πόλεμο. Καμιά από αυτές δεν έρχεται σε σύγκρουση με το γενικό συμφέρον για μια παγκόσμια συμφωνία ή για έναν παγκόσμιο οργανισμό απεναντίας, το συνδράμουν. «*Εν τη οικία του πατρός μου μοναί πολλά εισίν*».³ Οι ειδικές ενώσεις μεταξύ των μελών των Ηνωμένων Εθνών που δεν έχουν επιθετικό χαρακτήρα, που δεν περιλαμβάνουν σχέδια ασύμβατα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, μακράν από το να είναι επιβλαβείς, είναι ευεργετικές και, καθώς πιστεύω, απαραίτητες.

Αναφέρθηκα νωρίτερα, κυρίες και κύριοι, στο ναό της ειρήνης. Εργάτες από όλες τις χώρες πρέπει να χτίσουν αυτόν το ναό. Αν δύο εκ των εργατών γνωρίζονται ιδιαίτερα καλά και είναι φίλοι παλαιόθεν, αν οι οικογένειές τους έχουν συγγενέψει, αν «*πιστεύουν ο ένας στο σκοπό του άλλου, ελπίζουν ο ένας στο μέλλον του άλλου και συνδράμουν ο ένας τον άλλο στις δυσκολίες*» (για να παραθέσω μερικά καλά λόγια που διάβασα εδώ τις προάλλες), γιατί να μην μπορούν να εργαστούν μαζί για τον κοινό σκοπό ως φίλοι και συνέταιροι; Γιατί να μην μπορούν να μοιραστούν ο ένας τα εργαλεία του άλλου και με αυτόν τον τρόπο να εντείνουν την προσπάθειά τους; Στην πραγματικότητα πρέπει να το κάνουν, γιατί διαφορετικά ο ναός ενδέχεται να μην χτιστεί, ή αν χτιστεί μπορεί να καταρρεύσει, και θα αποδειχθούμε όλοι ανεπίδεκτοι μαθήσεως και θα πρέπει να επιστρέψουμε για τρίτη φορά στην τάξη ενός πιο σκληρού σχολείου του πολέμου από αυτό που μόλις έχουμε αποφοιτήσει. Ενδέχεται να επιστρέψει ο Μεσαίωνας, ενδέχεται να επιστρέψει η Εποχή του Λίθου πάνω στις στίλ-

3. Κατά Ιωάννην 14:1. (Σ.τ.Μ.)

πνές φτερούγες της επιστήμης, και ό,τι τώρα προσφέρει απλόχερα αμέτρητα υλικά αγαθά στην ανθρωπότητα μπορεί να προκαλέσει την ολοκληρωτική καταστροφή της. Φοβού, λέγω' ο χρόνος είναι λίγος. Ας μην πάρουμε την πορεία που θα επιτρέψει στα γεγονότα να περιδινίζονται άσκοπα μέχρι να είναι αργά. Αν πρόκειται να υπάρξει μια αδελφοποίηση του είδους που περιέγραψα, με όλη τη δύναμη και την ασφάλεια τις οποίες οι δύο μας χώρες μπορούν να αντλήσουν απ' αυτήν, ας εξασφαλίσουμε ότι ο κόσμος θα μάθει γι' αυτό το μεγάλο γεγονός και ότι θα παίξει το ρόλο του στην εδραίωση και θεμελίωση της ειρήνης. Ίδού η οδός της σοφίας. Πρόληψις κρείττων θεραπείας.

Μια σκιά έχει πέσει πάνω στα τοπία που τόσο αργά φώτισε η συμμαχική νίκη. Κανένας δεν γνωρίζει τι σκοπεύουν να κάνουν στο άμεσο μέλλον η σοβιετική Ρωσία και ο διεθνής κομμουνιστικός οργανισμός, ή ποια είναι τα όρια, αν υπάρχουν, των επεκτατικών και προσηλυτιστικών διαθέσεών τους. Τρέφω αισθήματα μεγάλου θαυμασμού έναντι του γενναίου ρωσικού λαού και έναντι του συντρόφου μου στον πόλεμο στρατάρχη Στάλιν. Υπάρχει βαθιά συμπόνια και καλή πίστη στη Βρετανία –θέλω να πιστεύω και εδώ– έναντι όλων των λαών πασών των Ρωσίων και μια απόφαση για εμμονή στην εγκαθίδρυση μακροχρόνιων φιλικών σχέσεων παρά τις πολλές δυσκολίες και προσβολές. Κατανοούμε την ανάγκη της Ρωσίας να είναι ασφαλής στα δυτικά της σύνορα με την εξαφάνιση κάθε πιθανότητας γερμανικής επίθεσης. Καλωσορίζουμε τη Ρωσία στη θέση που δικαιούται μεταξύ των ηγετικών εθνών του κόσμου. Καλωσορίζουμε τη σημαία της επί των θαλασσών. Πάνω απ' όλα, καλοδεχόμαστε, ή οφείλουμε να καλοδεχτούμε, σταθερές, συχνές και ολοένα αυξανόμενες επαφές μεταξύ του ρωσικού λαού και του δικού μας λαού και στις δύο μεριές του Ατλαντικού. Είναι καθήκον μου ωστόσο, όπως είμαι σίγουρος ότι θα θέλατε, να σας παρουσιάσω τη δική μου οπτική για τα γεγονότα. Είναι καθήκον μου να θέσω ενώπιόν σας συγκεκριμένα γεγονότα για τη σημερινή κατάσταση στην Ευρώπη.

Από το Στετίνο στη Βαλτική μέχρι την Τεργέστη στην Αδριατική, ένα *σιδηρούν παραπέτασμα* πέφτει κατά μήκος της ηπείρου. Όπισθεν αυτής της γραμμής βρίσκονται οι πρωτεύουσες των παλαιών κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Βαρσοβία, Βερολίνο, Πράγα, Βιέννη, Βουδαπέστη, Βελιγράδι, Βουκουρέστι και Σόφια, όλες διάσημες πόλεις και οι πληθυσμοί γύρω τους βρίσκονται εντός αυτού που πρέπει να ονομάσω σοβιετική σφαίρα, και υπόκεινται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο όχι μόνο στη σοβιετική επιρροή αλλά και σε έναν πολύ μεγάλο και, σε μερικές περιπτώσεις, αυξανόμενο έλεγχο από τη Μόσχα. Η Αθήνα μόνη –η Ελλάδα με τις θάνατες δόξες της– είναι ελεύθερη να αποφασίσει το μέλλον της στις εκλογές που θα γίνουν με Βρετανούς, Αμερικανούς και Γάλλους παρατηρητές. Η ρωσοκρατούμενη πολωνική κυβέρνηση ενθαρρύνεται να κάνει τεράστιες και εσφαλμένες καταπατήσεις γε-

μανικού εδάφους, ενώ απελάσεις εκατομμυρίων Γερμανών ήδη λαμβάνουν χώρα σε αφάνταστα θλιβερή και μαζική κλίμακα. Τα κομμουνιστικά κόμματα, τα οποία ήταν πολύ μικρά σε αυτά τα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης, έχουν αποκτήσει υπεροχή και εξουσία αναντίστοιχη των δυνάμεών τους και αποζητούν παντού να αποκτήσουν ολοκληρωτικό έλεγχο. Αστυνομικές κυβερνήσεις κυριαρχούν σχεδόν σε κάθε περίπτωση, και μέχρι τώρα, με την εξαίρεση της Τσεχοσλοβακίας, δεν υπάρχει πραγματική δημοκρατία.

Η Τουρκία και η Περσία είναι βαθύτατα ανήσυχες και ενοχλημένες από τις διεκδικήσεις που γίνονται εις βάρος τους και από την πίεση που ασκεί η κυβέρνηση της Μόσχας. Οι Ρώσοι αποπειρώνται αυτή τη στιγμή να στήσουν ένα οιοσδήποτε κομμουνιστικό κόμμα στην κατεχόμενη από αυτούς ζώνη στη Γερμανία, ευνοώντας ομάδες αριστερών Γερμανών ηγετών. Με το τέλος των εχθροπραξιών τον περασμένο Ιούνιο, ο αμερικανικός και ο βρετανικός στρατός αποσύρθηκαν δυτικά, δυνάμει πρότερης συμφωνίας, σε βάθος που φτάνει τα εκατόν πενήντα μίλια σε ορισμένα σημεία, δημιουργώντας ένα μέτωπο τετρακοσίων μιλίων προκειμένου να επιτρέψουν στους Ρώσους συμμάχους να καταλάβουν την τεράστια αυτή έκταση που οι δυτικές δημοκρατίες είχαν κατακτήσει. Ανεξάρτητα από τα συμπεράσματα τα οποία μπορούν να συναχθούν από αυτά τα –αδιαμφισβήτητα– γεγονότα, δεν πρόκειται για την απελευθερωμένη Ευρώπη που αγωνιστήκαμε να χτίσουμε· δεν περιέχει καν τα απαραίτητα συστατικά της μόνιμης ειρήνης.

Η ασφάλεια του κόσμου, κυρίες και κύριοι, απαιτεί μια νέα ενότητα στην Ευρώπη, από την οποία κανένα έθνος δεν πρέπει να είναι μόνιμα εξοβελισμένο. Οι παγκόσμιοι πόλεμοι των οποίων υπήρξαμε αυτόπτες μάρτυρες, αλλά και αυτοί που συνέβησαν στο παρελθόν, ξεπήδησαν από τις αψιμαχίες μεταξύ των ισχυρών προγονικών φυλών. Στη ζωή μας είδαμε δύο φορές τις Ηνωμένες Πολιτείες να σύρονται από ακατανίκητες δυνάμεις, ενάντια στη θέλησή τους και τις παραδόσεις τους, ενάντια σε λογικά επιχειρήματα (με οφθαλμοφανή πειθώ), τις είδαμε να σύρονται σε αυτούς τους πολέμους την κατάλληλη στιγμή ώστε να εξασφαλιστεί η νίκη του χρηστού αγώνα, μόνο όμως αφού είχαν συμβεί τρομακτικές σφαγές και καταστροφή. Δύο φορές χρειάστηκε οι Ηνωμένες Πολιτείες να στείλουν εκατομμύρια νεαρούς άνδρες στην άλλη άκρη του Ατλαντικού για να συναντήσουν τον πόλεμο· τώρα όμως ο πόλεμος μπορεί να βρει κάθε έθνος, σε οποιοδήποτε σημείο μεταξύ Δύσης και Ανατολής. Το μόνο σίγουρο είναι ότι οφείλουμε να εργαστούμε με προσήλωση για τη μεγάλη ειρήνευση της Ευρώπης, εντός του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών και σύμφωνα με το Χάρτη μας. Αυτή η δέσμευση νιώθω ότι ανοίγει μια πολιτική οδό υψίστης σημασίας.

Εκτός του σιδηρού παραπετάσματος που πέφτει απ' άκρη σ' άκρη της Ευρώπης, υπάρχουν και άλλοι λόγοι να ανησυχεί κανείς. Στην Ιταλία, το κομ-

μουνοιστικό κόμμα αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες, όντας υποχρεωμένο να υποστηρίξει τις διεκδικήσεις του εκπαιδευμένου από τους κομμουνιστές στρατάρχη Τίτο επί ιταλικού εδάφους στο μυχό της Αδριατικής. Παρ' όλα αυτά, το μέλλον της Ιταλίας εξαρτάται από την ισορροπία. Επίσης, κανένας δεν μπορεί να φανταστεί την αναγεννημένη Ευρώπη δίχως μια ισχυρή Γαλλία. Καθ' όλη τη δημόσια ζωή μου, ποτέ δεν έπαψα να πιστεύω στο πεπρωμένο της, ακόμα και στους σκοτεινότερους τών καιρών. Δεν θα πάψω ούτε τώρα. Ωστόσο, σε πολλές χώρες, μακριά από τα ρωσικά σύνορα και σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου, έχουν εγκατασταθεί κομμουνιστικές πέμπτες φάλαγγες οι οποίες εργάζονται εν πλήρει ενότητι και απολύτω υπακοή προς τις οδηγίες που δέχονται από το κομμουνιστικό κέντρο. Με την εξαίρεση της Βρετανικής Κοινοπολιτείας και των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου ο κομμουνισμός βρίσκεται ακόμα σε νηπιακό στάδιο, τα κομμουνιστικά κόμματα και οι πέμπτες φάλαγγες συνιστούν μια ολοένα και αυξανόμενη πρόκληση και έναν ολοένα και αυξανόμενο κίνδυνο για τον χριστιανικό πολιτισμό. Αυτά είναι στοιχεία ζοφερά για την επαύριο μιας νίκης την οποία εξασφαλίσαμε δείχνοντας τέτοιο εξαισίο συναδελφικό πνεύμα στη μάχη και στον αγώνα της ελευθερίας και της δημοκρατίας: θα είμαστε όμως εντελώς άφρονες αν δεν τα αντιμετωπίσουμε άμεσα όσο έχουμε καιρό.

Η κατάσταση είναι ακόμα πιο απογοητευτική στην Άπω Ανατολή και ειδικότερα στη Μαντζουρία. Η συμφωνία που έλαβε χώρα στη Γιάλτα, εμού συνυπογράφοντας, ήταν εξαιρετικά ευνοϊκή για τη σοβιετική Ρωσία, συνήφθη όμως σε μια στιγμή που κανένας δεν μπορούσε να ξέρει ότι ο γερμανικός πόλεμος δεν θα διαρκούσε όλο το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 1945, ή ότι το τέλος του ιαπωνικού πολέμου θα αργούσε άλλους δεκαοκτώ μήνες. Σε αυτή τη χώρα είστε όλοι τόσο καλά ενημέρωτοι για την κατάσταση στην Άπω Ανατολή και τόσο αφοσιωμένοι φίλοι της Κίνας που δεν χρειάζεται να επεκταθώ.

Αισθάνομαι, ωστόσο, υποχρεωμένος να δώσω το περίγραμμα της σκιάς που πέφτει, εξίσου σε Δύση και Ανατολή, στον κόσμο. Την εποχή της Συνθήκης των Βερσαλλιών ήμουν υπουργός και στενός φίλος του κυρίου Λούντ-Γζωρτζ, του επικεφαλής της βρετανικής αντιπροσωπείας στη διάσκεψη.⁴ Προσωπικά δεν συμφώνησα με πολλά πράγματα που έγιναν εκεί, αλλά έχω ζωντανή ακόμα την αίσθηση εκείνων των συνθηκών στο μυαλό μου, και μου προκαλεί πόνο να τις αντιπαραβάλλω με τις τωρινές. Εκείνες τις μέρες υπήρχαν γενναίες ελπίδες και απεριόριστη εμπιστοσύνη ότι οι πόλεμοι είχαν τελειώσει και ότι η Κοινωνία των Εθνών θα γινόταν παντοδύναμη. Δεν τρέφω τις ίδιες ελπίδες ούτε βλέπω αλλά και ούτε νιώθω την ίδια βεβαιότητα στον καταπονημένο κόσμο του σήμερα.

4. Με τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, προϊόν της Διάσκεψης Ειρήνης των Παρισίων, τερματίστηκε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. (Σ.τ.Μ.)

Από την άλλη μεριά, κυρίες και κύριοι, απεχθάνομαι την ιδέα ότι ένας νέος πόλεμος είναι αναπόφευκτος ή, ακόμα περισσότερο, επερχόμενος. Κι αυτό γιατί είμαι πεπεισμένος ότι η μοίρα μας βρίσκεται στα χέρια μας και ότι έχουμε τη δύναμη να σώσουμε το μέλλον· αυτό νιώθω ότι οφείλω να το βροντοφωνάξω τώρα που μπορώ και έχω την ευκαιρία να το κάνω. Δεν πιστεύω ότι η σοβιετική Ρωσία επιθυμεί τον πόλεμο. Αυτό που επιθυμεί είναι οι καρποί του πολέμου και η ατελείωτη επέκταση της ισχύος και του δόγματός της. Όμως εκείνο που πρέπει να αναλογιστούμε εδώ, σήμερα, όσο περνάει ο καιρός, είναι η μόνιμη αποτροπή του πολέμου και η εγκαθίδρυση συνθηκών ελευθερίας και δημοκρατίας σε όλες τις χώρες το ταχύτερο δυνατόν. Οι δυσκολίες και οι κίνδυνοι δεν θα περάσουν αν κλείσουμε τα μάτια. Δεν θα περάσουν αν απλά κάτσουμε και περιμένουμε να δούμε τι θα γίνει· ούτε θα περάσουν με μια πολιτική κατευνασμού. Αυτό που χρειάζεται είναι ένας διακανονισμός, και όσο αυτός αργεί τόσο δυσχερέστερος θα είναι και τόσο μεγαλύτερος θα αποβεί ο κίνδυνος.

Εξ όσων είδα κατά τη διάρκεια του πολέμου, είμαι πεπεισμένος ότι οι Ρώσοι φίλοι και σύμμαχοι περιφρονούν όσο τίποτε άλλο την αδυναμία, και δη τη στρατιωτική αδυναμία. Γι' αυτό και το παλιό δόγμα της ισορροπίας δυνάμεων δεν είναι ασφαλές. Δεν μας συμφέρει, αν μπορούμε να το αποφύγουμε, να έχουμε τόσο στενά περιθώρια, γεγονός που μπορεί να βάλει κάποιον σε πειρασμό να δοκιμάσει τη δύναμή του. Αν οι δυτικές δημοκρατίες σταθούν μαζί, προσκολλημένες στενά στις αρχές τους, η ισχύς τους θα είναι τεράστια και κανένας δεν θα τολμήσει να τις πειράξει. Αν παρ' όλα αυτά διχαστούν από δισταγμό μπροστά στο καθήκον και επιτρέψουν σε αυτά τα σημαντικά χρόνια να περάσουν έτσι, τότε πράγματι η καταστροφή θα μας συντρίψει.

Την τελευταία φορά την είδα να έρχεται και φώναξα με όλη μου τη δύναμη στους συμπατριώτες μου και στον κόσμο, κανένας όμως δεν μου έδωσε προσοχή. Μέχρι και το 1933, ή ακόμα το 1935, η Γερμανία θα μπορούσε να είχε σωθεί από την άθλια μοίρα που της έλαχε και εμείς να έχουμε αποφύγει την καταστροφή. Ο Χίτλερ ξέσπασε στην ανθρωπότητα. Ποτέ στην ιστορία δεν υπήρξε πόλεμος που να μπορούσε να αποφευχθεί τόσο εύκολα με εγκαίρη επέμβαση όσο αυτός που μόλις ρήμαξε τόσο μεγάλες εκτάσεις της υφής. Πιστεύω ότι θα μπορούσε να αποφευχθεί χωρίς να πέσει σφαίρα, και η Γερμανία θα ήταν σήμερα ισχυρή, ευημερούσα και τιμώμενη· κανένας όμως δεν άκουγε και όλους μας, έναν έναν, μας ρούφηξε η τρομερή δίνη. Οφείλουμε, κυρίες και κύριοι, οφείλουμε να μην επιτρέψουμε να επαναληφθεί. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν τώρα, το 1946, έρθουμε σε συμφωνία με τη Ρωσία υπό τη γενική αρμοδιότητα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και διατηρήσουμε αυτή τη συμφωνία εις έτη πολλά και ειρηνικά, με όλη τη δύναμη του αγγλόφωνου κόσμου και όλων των διασυνδέσεών του. Ιδού η λύση που σας

προσφέρω με σεβασμό σε αυτό το διάγγελμα, στο οποίο έδωσα τον τίτλο «Τα μέσα επίτευξης της ειρήνης».

Ας μην υποτιμά κανείς την ισχύ της Βρετανικής Αυτοκρατορίας και Κοινοπολιτείας. Γιατί μπορεί να βλέπετε τα σαράντα έξι εκατομμύρια του νησιού μας να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προμήθεια τροφίμων, από τα οποία μόνο το ήμισυ παράγεται στη χώρα ακόμα και την περίοδο του πολέμου, ή μπορεί να βλέπετε ότι δυσκολευόμαστε να θέσουμε ξανά τις βιομηχανίες μας σε λειτουργία και να κάνουμε εμπόριο μετά από έξι χρόνια παθιασμένης πολεμικής προσπάθειας, μην νομίζετε όμως ότι δεν θα ξεπεράσουμε αυτά τα σκοτεινά χρόνια της στέρησης όπως επιβιώσαμε στα ένδοξα χρόνια του αγώνα. Μην εκπλαγείτε αν σε μισό αιώνα από τώρα δείτε εβδομήντα ή ογδόντα εκατομμύρια Βρετανούς σε όλο τον κόσμο να αμύνονται ενωμένοι για λογαριασμό των παραδόσεών μας και του τρόπου ζωής μας και των παγκόσμιων στόχων που εσείς και εμείς ασπαζόμαστε. Αν ο πληθυσμός της Βρετανικής Κοινοπολιτείας προστεθεί σε αυτόν των Ηνωμένων Πολιτειών (με όλη τη συνεργασία που αυτό συνεπάγεται στον αέρα, στη θάλασσα, απανταχού στην υφήλιο, και στην επιστήμη και στην τεχνολογία και στην ηθική δύναμη), δεν θα υπάρχει καμιά επισφαλής, μετέωρη ισορροπία δυνάμεων, πειρασμός για τους φιλόδοξους και τους τυχοδιώκτες. Αντίθετα, θα υπάρξει υπέρμετρη εξασφάλιση σταθερότητας. Αν παραμείνουμε πιστοί στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και προχωρήσουμε γαλήνια και νηφάλια χωρίς να σφετεριζόμαστε τη γη ή τον πλούτο κανενός, χωρίς να προσπαθούμε να ελέγξουμε αυθαίρετα τη σκέψη των ανθρώπων, και αν όλες οι βρετανικές ηθικές και υλικές δυνάμεις και πεποιθήσεις συνδυαστούν με τις δικές σας σε αδελφική σχέση, οι λεωφόροι του μέλλοντος θα ανοίξουν όχι μόνο τώρα, αλλά και στον αιώνα που έρχεται.

Απάντηση στον Τσώρτσιλ*

του ΙΩΣΗΦ ΣΤΑΛΙΝ

... Στην ουσία, ο κ. Τσώρτσιλ παίρνει τώρα τη θέση ενός υποκινητή του πολέμου. Και ο κ. Τσώρτσιλ δεν είναι μόνος του. Έχει φίλους όχι μόνο στην Αγγλία αλλά και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Από αυτήν την άποψη, θυμίζει ιδιαίτερα τον Χίτλερ και τους φίλους του. Ο Χίτλερ εξαπέλυσε τον πόλεμο ανακοινώνοντας τη ρατσιστική θεωρία του, δηλώνοντας ότι μόνο οι άνθρωποι που μιλούσαν τη γερμανική γλώσσα αντι-

* «Stalin's Reply to Churchill», 14 Μαρτίου 1946 (συνέντευξη στην *Γράβντα*), *The New York Times*, σελ. 4. Μετάφραση: Μιρτώ Αθανασοπούλου.

προσώπευαν ένα απολύτως αξιόλογο έθνος. Ο κ. Τσώρτσιλ εξαπολύει έναν πόλεμο, επίσης βασιζόμενος σε μια ρατσιστική θεωρία, υποστηρίζοντας ότι μόνο τα έθνη που μιλούν την αγγλική γλώσσα έχουν αξία ως έθνη, και αυτά καλούνται να αποφασίσουν για το πεπρωμένο ολόκληρου του κόσμου.

Η γερμανική ρατσιστική θεωρία οδήγησε τον Χίτλερ και τους φίλους του στο συμπέρασμα ότι οι Γερμανοί, ως το μόνο άξιο έθνος, πρέπει να διαφεντεύουν τα υπόλοιπα έθνη. Η αγγλική ρατσιστική θεωρία οδηγεί τον κ. Τσώρτσιλ και τους φίλους του στο συμπέρασμα ότι τα έθνη που μιλούν την αγγλική γλώσσα, καθώς είναι τα μόνα άξια έθνη, πρέπει να διαφεντεύουν τα υπόλοιπα έθνη του κόσμου...

Ως αποτέλεσμα της γερμανικής εισβολής, η Σοβιετική Ένωση, σε μάχες με τους Γερμανούς, κατά τη γερμανική κατοχή και με την αποστολή Σοβιετικών πολιτών στα γερμανικά στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας, έχασε αμετάκλητα περίπου επτά εκατομμύρια ανθρώπους. Με άλλα λόγια, η Σοβιετική Ένωση έχασε αρκετές φορές περισσότερους ανθρώπους από όσους η Βρετανία και οι ΗΠΑ μαζί.

Ίσως κάποιοι κύκλοι να προσπαθούν να απωθήσουν στη λήθη αυτές τις θυσίες του σοβιετικού λαού, που εξασφάλισαν την απελευθέρωση της Ευρώπης από τον χιτλερικό ζυγό.

Η Σοβιετική Ένωση, όμως, δεν μπορεί να τις ξεχάσει. Διερωτάται λοιπόν κανείς τι το αναπάντεχο υπάρχει στο γεγονός ότι η Σοβιετική Ένωση, επιθυμώντας να οικοδομήσει την ασφάλειά της για το μέλλον, προσπαθεί να έχουν οι χώρες αυτές κυβερνήσεις με σχέσεις αφοσίωσης προς τη Σοβιετική Ένωση. Πώς μπορεί κανείς, χωρίς να έχει χάσει τα λογικά του, να θεωρήσει αυτές τις ειρηνικές βλέψεις της Σοβιετικής Ένωσης «επεκτατικές διαθέσεις» της κυβέρνησής μας...

Ο κ. Τσώρτσιλ δεν λέει όλη την αλήθεια όταν μιλάει για την αύξηση της επιρροής των κομμουνιστικών κομμάτων στην Ανατολική Ευρώπη... Η αύξηση της επιρροής του κομμουνισμού δεν μπορεί να θεωρείται τυχαία. Είναι φυσιολογική λειτουργία. Η επιρροή των κομμουνιστών μεγάλωσε επειδή στα δύσκολα χρόνια της κυριαρχίας του φασισμού στην Ευρώπη οι κομμουνιστές αποδείχτηκαν αξιόπιστοι, τολμηροί και γεμάτοι αυταπάρνηση πολεμιστές ενάντια στα φασιστικά καθεστώτα, για την ελευθερία των λαών.

Ο κ. Τσώρτσιλ θυμάται καμιά φορά στις ομιλίες του τους κοινούς ανθρώπους από τα μικρά σπίτια, χτυπώντας τους πατρικά στον ώμο σαν άρχοντες και παριστάνοντας ότι είναι φίλος τους. Αυτοί οι άνθρωποι όμως δεν σκέφτονται τόσο απλοϊκά όσο μπορεί να φαίνεται με την πρώτη ματιά. Και οι κοινόι άνθρωποι έχουν γνώμη και πολιτική άποψη. Και ξέρουν να υπερασπίζονται τον εαυτό τους.

Εκείνοι, εκατομμύρια απ' αυτούς τους κοινούς ανθρώπους, καταψήφισαν τον κ. Τσώρτσιλ και το κόμμα του στην Αγγλία, δίνοντας την ψήφο τους στο κόμμα των Εργατικών. Εκείνοι, εκατομμύρια απ' αυτούς τους κοινούς ανθρώπους, απομόνωσαν τους αντιδραστικούς στην Ευρώπη, τους συνεργάτες του φασισμού, και έδειξαν προτίμηση στα αριστερά δημοκρατικά κόμματα.